

Преглед на преземени итни мерки и чекори за заштита на жените и децата жртви на семејно насилство од Владата и надлежните институции

Владата на Република Северна Македонија на 18 Март 2020г. прогласи вонредна состојба на територијата на државата поради состојбата со COVID-19 и спречување на ширење на коронавирусот. По прогласувањето на вонредната состојба, заклучно со 09 април 2020г. одржани беа 15 седници на Владата, каде секојдневно се донесуваа нови одлуки и мерки за справување со пандемијата од COVID-19 во Р. Северна Македонија¹. Донесените мерки се однесуваа на повеќе аспекти, и имаа за цел ублажување на здравствената, социјалната и економската криза која иако е секојдневие за граѓаните на РСМ, може да биде продлабочена како последица на вонредната состојба.

Меѓутоа, **посебна ранлива категорија која беше целосно изоставена од мерките и препораките, беа жртвите на семејно насилство, односно жени и деца кои се под зголемен ризик од семејно насилство.** Освен известувањето на Министерството за труд и социјална политиката² упатено до жртвите на родово базирано насилство и семејно насилство, каде што беа наведени броеви за пријавување насилство, ниту една итна мерка не беше изречена ниту предложена за оваа посебно ранлива категорија граѓанки.

Со цел обезбедување на заштита на жените и децата жртви на семејно насилство и во овој период на вонредна состојба, Националната мрежа подготви и на 13.04.2020 испрати **Барање за изрекување на итни мерки за заштита на жените и децата жртви на семејно насилство додека трае вонредната состојба** до Владата на Република Северна Македонија. Во самиот документ беше објаснета моменталната состојба, ризик фактори за зголемување на семејното насилство, ризик фактори за пријавување на насилството и беа излистани предлог итни мерки за заштита на жените и децата жртви на семејно насилство.

Поради итноста на ситуацијата, на 09.04.2020 година беше испратено првото **Барање за дополнување на одлуката за забрана за движење на граѓаните во целата територија на државата** кое превидуваше донесување на две итни мерки и тоа: Исклучоци од санкции за жени жртви и нивните деца кои го напуштаат домот поради закана и директен ризик од насилство, и Во текот на временското ограничување на движењето на граѓаните во случај на насилство во домот, по пријава сторителите на семејно насилство да бидат отстранети од истиот и да се преземат соодветни санкции против него(приведување, покренување на привремени мерки за заштита и др.) се со цел да се заштити жртвата од идно насилство во својот дом.

На 14.04.2020 година, Националната мрежа доби одговор од Владата на РСМ дека испратеното барање е проследено на разгледување и понатамошно постапување до Министерството за труд и социјална политика, Министерството за внатрешни работи и Министерството за правда, а со

¹ <https://koronavirus.gov.mk/merki>

² http://mtsp.gov.mk/pocetna-ns_article-zrtvite-na-semejno-nasilstvo-covid19.nspj

цел доставување на соодветен предлог со конкретни мерки кои ќе бидат разгледани на наредниот состанок на Главниот координативен кризен штаб закажан за 15.04.2020 година.

На 29.04.2020 година по покана на Министерството за труд и социјална политика беше одржан координативен состанок за разгледување на предложените мерки и договарање на чекори кои може да бидат преземени, а се во насока на обезбедување на соодветна заштита за жените и децата кои се изложени или се во ризик да преживеат насилство. На координативниот состанок на кој покрај претставничка од Националната мрежа против насилство врз жени и семејно насилство, присуствуваа и претставнички од Македонската платформа против сиромаштија, ХЕРА, Гласен Текстилец и Хелсиншки комитет за човекови права, беше договорено дека секој понеделник, среда и петок ќе се одржуваат ваков тип на состаноци каде ќе се пријавуваат пропустите од страна на подрачните единици на МТСП, ќе се информираат ГОи за преземените чекори од страна на МТСП а согласно поднесените барања.

Покрај Министерството за труд и социјална политика, Националната мрежа не беше исконтактирана од ниедно друго министерство или институција, а во врска со поднесените барања и добиеното известување од Главниот координативен кризен штаб.

Овој документ ги содржи предложените итни мерки и преземените чекори од надлежните институции во периодот од 14.04.2020 до 15.05.2020, како и следните чекори кои треба да се преземат.

подготвено на 18.05.2020 година

Национална мрежа против насилство врз жени и семејно насилство



	Итна мерка	Одговор од Влада/ Надлежна институција	Заклучоци/ Идни чекори
1.	Во текот на полицискиот час треба да има исклучоци од санкции за жени жртви и нивните деца кои го напуштаат домот поради закана и директен ризик од насилство. (поднесено барање на 09.04.2020)	Министерството за внатрешни работи објави соопштение каде известува дека нема да бидат санкционирани лицата кои сакаат да пријават кривично дело или на кои им е потребна помош поради извршено насилство ³ . За истото имаше објава и на ФБ профилот на МВР. Покрај МВР, единствено МТСП ја сподели оваа информација.	Информацијата треба да стои како банер на веб страниците на МВР, МТСП, МЗ, МОН и Влада на РСМ, сите општини, а Министерот за внатрешни работи да се обрати до граѓаните/граѓанките и да ја сподели оваа информација, како и да охрабри пријавување.
2.	Во текот на временското ограничување на движењето на граѓаните во случај на насилство во домот, по пријава сторителите на семејно насилство да бидат отстранети од истиот и да се преземаат соодветни санкции против нив (приведување, покренување на привремени мерки за заштита и др.) сè со цел да се заштити жртвата од идно насилство во својот дом. (поднесено барање на 09.04.2020)	МТСП и МВР координирано постапуваат и преземаат конкретни мерки за заштита на жртвите согласно законските надлежности за итно и должно постапување и Протокол за меѓусебната соработка на надлежните институции и здруженија за заштита и спречување од семејното насилство . Воедно известуваме дека МТСП и МВР преку своите служби координирано постапуваат во случај на семејно насилство и за време на полициски час и со другите надлежни институции кои постапуваат во случаи на семејно насилство. Стручните лица од центрите за социјална работа имаат дозвола за непречено движење и за време на полициски час, со цел жртвите да ја добијат потребната заштита и поддршка. По остварената комуникација со МВР, известуваме дека ќе биде доставен допис до сите полициски станици по однос на постапувањето на полициските службеници во случај на пријава и постапување на жртвите на семејно насилство. (одговор од МТСП од 16.04.2020)	МВР и МТСП да споделат информација за број на поднесени барања за изрекување на привремени мерки за заштита од семејно насилство и број на изречени привремени мерки (информацијата да биде поделена по град, вид на поднесена/изречена мерка, пол на жртвата).
3.	Линиите за пријавување насилство (СОС линии, МВР и ЦСР, граѓански организации) и линиите за помош и поддршка да работат преку	Нема одговор	Итно развивање на нови и иновативни начини за пријавување на семејно и интимно партнерско насилство кои ќе можат да се

³ https://mvr.gov.mk/vest/11716?fbclid=IwAR22dRPTvDTbXfoyh_G93_i2vY21o4tz0qHkt-1I3qy7-U8A14EZgBFnWK0

	онлајн чатови и пораки, и СМС пораки. (поднесено барање на 13.04.2020)		користат и по завршување на вонредната состојба.
4.	Покрај пријавување на насилство на 192, да се наложи на службите за брза помош (194) и противпожарната бригада (193) да одговараат на повици за пријави на насилство и да ја известат надлежната полициска станица да постапи во најкраток можен рок. (поднесено барање на 13.04.2020)	Нема одговор дали се известени	Да се испрати одговор дали се известени службите за брза помош (194) и противпожарната бригада (193).
5.	Националните и локалните телевизии, како и другите видови на медиуми редовно да ги објавуваат броевите за пријавување и помош при семејно насилство и насилство врз деца , за сите градови каде што има сервиси и Центри за социјална работа. Секојдневно се емитуваат насоки за заштита од КОВИД 19, како и одлуки на Владата, и мерки кои Владата ги презема. На ист начин да се објавуваат броевите и сервисите за помош и поддршка од семејно насилство, со потсетување за зголемен ризик од насилство врз жени и деца во услови на оваа криза. (поднесено барање на 13.04.2020)	Не беше добиен одговор, но од кратката анализа на медиумски известувања за оваа проблематика впечатокот е дека известувањето е минимално. Имено, поголемиот број на портали ги пренесуваат соопштенијата испратени од граѓански организации и изјавите на Министерството за труд и социјална политика, кои се единствена институција која споделува информации за оваа проблематика.	Идни чекори: Информативното видео изработено од МТСП, да се емитува на сите национални телевизии во ударни термини, минимум два пати дневно. Да се оствари соработка и да се препорача на сите национални и локални медиуми кои имаат веб-страници да објават банери со информации за пријавување семејно насилство. Редовното објавување на информации за пријава на семејно насилство да остане како пракса и по завршување на вонредната состојба.
6.	Насоките за пријавување насилство и барање помош и поддршка да се објават на веб-	На https://koronavirus.gov.mk/ поставена е опција пријави семејно насилство поврзана со линк кој води до броевите на специјализираните сервиси за жртви на	Во најкраток можен рок да се изработи банер со информации за пријава на семејно

	<p>страницата https://koronavirus.gov.mk/ каде се објавуваат сите податоци, мерки, насоки и сл. поврзани со КОВИД 19 и кризната состојба. (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>родово базирано и семејно насилство (веб-страницата на МТСП) Нема објавени информации за пријава на семејно насилство на https://vlada.mk/covid19</p>	<p>насилство и да се постави на https://vlada.mk/covid19</p>
7.	<p>Да се подготват безбедносни насоки и планови за бегство кои на жртвите ќе им помогнат полесно да ја напуштат насилната средина и да побараат помош, или да се заштитат од идно насилство во домот доколку не можат да го напуштат сторителот. Овие насоки не треба да се промовираат јавно, бидејќи може да стигнат до сторителите, и треба да се направи стратегија како овие информации стигнат до жртвите на кои им се најмногу потребни. (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>Нема одговор.</p>	<p>Националната мрежа има изработено план за бегство и совети за безбедност. Планот за бегство и советите за безбедност да се испратат до сите подрачни центри за социјална работа, ограноците на Црвен крст и граѓанските организации кои обезбедуваат хуманитарна помош и да се споделуваат директно со жени жртви на насилство за кои стручните лица ќе оценат дека имаат отежнат пристап кон пријавувањето и заштитата од насилство.</p>
8.	<p>Фармацевтите и вработените во маркетите да располагаат со информации за пријавување насилство (броеви, маилови, сервиси) кои може да ги споделат со жртвите доколку се сами (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>Подготвени флаери од МТСП и дистрибуирани до кризни штабови во општините. Нема информација дали се веќе дистрибуирани и на локално ниво, до аптеки, маркети, здравствени институции и сл.</p>	<p>Да се следи дали навремено ќе бидат дистрибуирани до сите места каде е планирано.</p>
9.	<p>Специјализираните сервиси за заштита на жртви на семејно насилство кои обезбедуваат сместување, да се дезинфицираат редовно како би се превенирало пренесување на вирусот (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>Добиена усна информација на координативен состанок од дополнителната заменичка министерка за труд и социјална политика Санела Шкријељ, дека се врши редовна дезинфекција на Центрите за згрижување на жртви на семејно насилство (одржан на 29.04.2020)</p>	<p>Следни чекори: Информирање на јавноста за постоењето и улогата на специјализираните сервиси во обезбедување на заштита на жените жртви и нивните деца.</p>

10.	МТСП во соработка со МЗ да развие протоколи за безбедно сместување на жени жртви на насилство и нивните деца, согласно препораките за заштита од COVID 19 (поднесено барање на 13.04.2020)	Усно известување од дополнителната заменичка министерка за труд и социјална политика Санела Шкријељ дека се следат препораките на Влада и Упатството за организирање карантин за КОВИД 19 за лица кои се враќаат од странство во организирани групи по донесената одлука на Влада за карантин (координативен состанок одржан на 29.04.2020)	Националната мрежа подготви посебен Протокол за здравствена заштита и безбедно сместување на жртвите на семејно насилство во Центри за сместување на жртви на семејно насилство (засолништа) и други центри кои обезбедуваат услуги за домување во состојба на здравствена криза или пандемија , испратен до МТСП на 07.05.2020 Идни чекори: Финализирање и усвојување на протоколот
11.	МТСП да објави броеви за пријава на семејно насилство кои ќе бидат функционални 24/7, посебно за секој град каде има центар за социјална работа (поднесено барање на 13.04.2020)	МТСП допис известување до сите општини на територијата на РСМ, за начинот и потребата од итноста во постапувањето и достапноста на сервисите за жртвите на семејно насилство, со контактите од сите постоечки сервиси. (првична информација е испратена до Мрежата на 16.04.2020, а оваа информација е потврдена и на координативен состанок со МТСП и вицепремиерката одржан на 29.04.2020) Подготвени флаери со броеви за пријава поделени по региони	Да сподели јавно информација дека овие броеви се функционални 24/7. Да се сподели информација кои од овие броеви обезбедуваат помош и поддршка на албански јазик. Следење на постапувањето на центрите за социјална работа по пријавени случаи на семејно насилство
12.	Броевите за пријавување, помош и поддршка од семејно насилство и насилство врз деца да се објават од сите општини на локално ниво, и општините активно да учествуваат во упатување на жртвите до релевантните институции и обезбедување на поддршка за жртвите. (поднесено барање на 13.04.2020)	Одржана онлајн сесија со 15 општини со поддршка на УНДП. Споделени банери што ги изработи Националната мрежа со инфо за специјализирани сервиси за пријава на семејно насилство, преку ЗЕЛС до сите општини. До сега 7 општини објавија броеви за пријава на семејно насилство на нивните веб страни и фб профили.	Тековно се следи објавувањето на банерите на веб-страниците и фб профилите на општините.
13.	МВР и МТСП на неделно ниво да објавуваат статистика за бројот на пријавени случаи на семејно	По однос на статистиката за пријавени случаи на семејно насилство известуваме дека во моментот бројот на ново евидентирани жртви на семејно насилство во I квартал 2020 година изнесува 329 жртви	Нема јавно споделување на информации од МТСП и МВР на неделно ниво (заклучно со 15.05.2020)

	насилство, поделена по градови и пол на жртва (поднесено барање на 13.04.2020)	на семејно насилство, ако направиме споредба со I квартал 2019 година каде бројот на ново евидентирани случаи на жртви на семејно насилство изнесува 400 жртви. (одговор испратен од МТСП на 16.04.2020) Дополнително МТСП испрати информација за бројот на ново евидентирани жртви на семејно насилство поделено по месеци, заклучно со 08.05.2020 година)	Следен чекор: Во најкраток рок да се споделат статистиките за месец април, статистиката за истиот месец од 2019 заради следење на порастот на пријави. Започнувајќи од следната недела секој петок да се споделува неделна статистика, број на пријави, пол на жртва и град каде се случило насилството од страна од двете министерства.
14.	Во однос на начинот на одржување на контакти на децата со родителот со кој не живеат во семејства каде има претходно пријавено семејно насилство и има изречени привремени мерки за заштита, а нема можност за заемно договарање на родителите, динамиката на видување треба да се промени со цел намалување на контактот на насилникот со жртвата и превенирање на идно насилство, а во насока на заштита на детето/цата и родителот со кој живеат. (поднесено барање на 13.04.2020)	По однос на начинот на одржување на контакти на децата со родителот со кој не живеат во семејства каде има претходно пријавено насилство, известуваме дека, Центарот за социјална работа кој е единствено надлежен орган за регулирање на односите меѓу родителите и децата, преку стручните тимови кои постапуваат во конкретните случаи ќе изврши преоценка на условите во кои се реализираат видувањата, ќе утврди дали постојат ризици за остварување на контакти на децата со родителот со кого не живее и ќе одлучи за заштита на децата согласно дадените препораките во однос на состојбата со Корона вирусот. Согласно Законот за семејството двајцата родителите се должни совесно одговорно да ги извршуваат родителските права и обврски и да се грижат за заштита на здравјето на децата и согласно Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство, стручниот тим од центарот може времено да ги ограничи или забрани личните односи и непосредни контакти на детето со родителот со кој не живее заедно во случај на семејно насилство (одговор испратен од МТСП на 16.04.2020)	Да се достави информација со број на поднесени барања за промена на решенијата за видување со родителот со кого не живеат, и број на одобрени/променети барања со наведени основи (причини) за поднесување на барањето.
15.	Државата да алоцира средства за исплата на издршка за децата, во случаи кога истата не може да се	Во соработка со партнерските организации, МТСП обезбеди поддршка во вид на прехранбени и хигиенски пакети за сите регистрирани жени жртви на семејно	Идни чекори: Државата да алоцира средства за долгорочна поддршка на овие две

	<p>наплати од другиот родител поради невработеност. (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>насилство, како и особено ранливи категории на жени. Истите ќе бидат во најкраток рок дистрибуирани до корисничките, преку центрите за социјална работа. (одговор добиен на 16.04.2020, потврдено на координативен состанок одржан на 04.05.2020 дека пакетите се доделени) Доставена информација за бројот на поделени хуманитарни пакети, поделена по број на самохрани мајки/жртви на семејно насилство, град на живеење, содржина на пакетот. (информацијата е доставена преку е-маил на 08.05.2020)</p>	<p>ранливи категории (и по завршување на вонредната состојба).</p>
16.	<p>Изработка на плакати и стикери со броеви и насоки за пријавување на насилство кои би се дистрибуирале во маркети и аптеки на видно место, како и на семафори, бандери, автобуски постојки (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>Министерството за труд и социјална политика подготвува кампања за пријава на семејно насилство во вонредна состојба COVID-19 и истата, во соработка со секторот за односи со јавност на Владата, ќе биде дистрибуирана преку социјалните медиуми и јавниот сервис. Во рамки на кампањата, Министерството за труд и социјална политика подготвува информативни флаери и информативно видео кои ќе ги содржат основните информации за пријава на семејно насилство односно каде жртвата да се обрати за помош, постоечките сервиси и истите ќе бидат дистрибуирани на места кои се најмногу посетувани во периодов, како што се аптеките и маркетите (одговор на МТСП од 16.04.2020, на координативен состанок одржан на 03.05.2020 потврдена информација дека флаерите се подготвени и дистрибуирани до Кризните штабови во општините) Видеото е промовирано на 05.05.2020 година на веб-страницата на МТСП и Влада на РСМ. Информација за флаерите е во точка 8.</p>	<p>Идни чекори: Редовно емитување на видеото на сите национални телевизии во ударни термини минимум два пати дневно; Превод на видеото на сите јазици на заедниците; Споделување на видеото на веб-страниците и фб профилите на сите институции независно од нивната примарна област. Изработените флаери со информации за пријави да се дистрибуираат и преку хуманитарните пакети кои се делат на социјално загрозувани семејства.</p>

17.	<p>Мерки за зголемување на свеста на останатите граѓани кои имаат сознанија дека постои загрозување на нечие здравје и живот, истото да го пријават, особено укажувајќи на ограничените можности на самите жртви да го направат истото и да сакаат. (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>05.05.2020 - МТСП со поддршка на ОБСЕ подготви информативно видео за формите на насилство и пријавување во институции⁴. Видеото е објавено на фб на МТСП, на фб на Влада на РСМ.</p>	<p>Покрај МТСП, ниедно друго министерство не споделува информации за семејно насилство. Дури ни на ФБ профилите на ресорните министри (освен на д.з. министерка Шкријељ и вицепремиерката Царовска) не постојат информации за пријава и заштита на жртви на СН.</p> <p>Министерот за внатрешни работи, Министерот за здравство, Министерот за образование, Министерката за правда, Премиерот во најкраток можен рок да дадат видео изјави за охрабрување на жртвите да пријават и информација за достапни сервиси за поддршка. Во своите обраќања треба да ги повикаат и останатите граѓани да пријават доколку имаат сознанија и да ги потсетат дека пријавувањето е одговорност на секој.</p>
18.	<p>Во случај да се надминат сместувачките капацитети за жртви на насилство или во градовите каде нема шелтер центри, жртвите привремено да бидат сместувани во хотели на истиот принцип на кој тоа е регулирано сместувањето на лица во државен карантин. (поднесено барање на 13.04.2020)</p>	<p>Усно известување од д.з. министерка за труд и социјална политика Санела Шкријељ и техничка вицепремиерка Мила Царовска, дека моментално не се исполнети капацитетите и кога ќе се случи тоа ќе се изнајдат соодветни решенија и ниедна жена жртва на семејно насилство која има потреба да биде сместена нема да биде одбиена. (координативен состанок одржан на 29.04.2020)</p>	<p>Да се следи исполнувањето на капацитетите на Центрите за згрижување на жени и деца жртви на семејно и родово базирано насилство.</p>

⁴ [https://www.facebook.com/MTSPmk/videos/658843534963133/?_xts__\[0\]=68.ARDui8n-aQbPfpYQgOLxBDJn4kFglqXvbofNHkb3coMfiat_xUyev_pggATUFzGVr_xLaOUYXt62y3YeeK2hzxj7u7PvILuD-03WmIEICTxK2uLiEo9fN26Gy-tFduLjv7BXRtvPVz9b5Cfz2jwb40Ifc5impbydVnSqqGLWcVpuP-qXFMTe9w5uQlz3gJF9MIkefC3T4qax7LILJegC812IO6vkYLLSCmT2JoszJFCC2zTZ3Vk7nG9R1pMT_yk5PRXbVYN3dUdgVU7S4PRINisRPsEvT_lyGS6NmQEgBU5OBMwvr2eemtgaIIPAIISsV4cpvyyG_iFxC2LWrmCLtaV00Yje-nUOaa0g&_tn_=-R](https://www.facebook.com/MTSPmk/videos/658843534963133/?_xts__[0]=68.ARDui8n-aQbPfpYQgOLxBDJn4kFglqXvbofNHkb3coMfiat_xUyev_pggATUFzGVr_xLaOUYXt62y3YeeK2hzxj7u7PvILuD-03WmIEICTxK2uLiEo9fN26Gy-tFduLjv7BXRtvPVz9b5Cfz2jwb40Ifc5impbydVnSqqGLWcVpuP-qXFMTe9w5uQlz3gJF9MIkefC3T4qax7LILJegC812IO6vkYLLSCmT2JoszJFCC2zTZ3Vk7nG9R1pMT_yk5PRXbVYN3dUdgVU7S4PRINisRPsEvT_lyGS6NmQEgBU5OBMwvr2eemtgaIIPAIISsV4cpvyyG_iFxC2LWrmCLtaV00Yje-nUOaa0g&_tn_=-R)



The Kvinna till Kvinna Foundation